

Κεφάλαιο ΣΤ : Ο Μεταπολεμικός Κόσμος

Διδάσκων: Πολύβιος Κωνής

6. Η Ελλάδα έως το 1974

Δείκτες

- Να κατανοείτε τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν στη μεταπολεμική Ελλάδα και να αξιολογείτε τις προσπάθειες για ανασυγκρότηση της χώρας.
- Να αποτιμάτε τους παράγοντες που οδήγησαν στη Δικτατορία των συνταγματαρχών της 21ης Απριλίου 1967 και τις επιπτώσεις του δικτατορικού καθεστώτος τόσο για την Ελλάδα όσο και για την Κύπρο
- Να προσδιορίζετε τις σημαντικότερες εκφάνσεις του αντιδικτατορικού αγώνα και να σχολιάζετε τα αίτια της πτώσης της Χούντας των συνταγματαρχών.

Οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της μεταπολεμικής Ελλάδας

Κατά τη δεκαετία του 1940 η Ελλάδα είχε γνωρίσει πόλεμο με τις συνεπακόλουθες υλικές καταστροφές, τριπλή ξένη κατοχή, πείνα, υπερπληθωρισμό (υποτίμηση του νομίσματος) και εμφύλιο σπαραγμό που άφησε την ελληνική κοινωνία βαθιά διχασμένη. Ο υπερπληθωρισμός και η οικονομική στασιμότητα οδήγησαν πολλούς Έλληνες στη μετανάστευση.

Μετά το 1949 ήταν απαραίτητο να υπάρξει πρώτα ανοικοδόμηση (δηλ. αποκατάσταση των υλικών ζημιών που είχαν προκληθεί κατά την προηγούμενη δεκαετία) και κατόπιν οικονομική ανάπτυξη, η οποία θα διασφάλιζε την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του λαού.

- Οι εκλογές του 1950-51 έφεραν στην εξουσία την Εθνική Προοδευτική Ένωση Κέντρου και το Κόμμα των Φιλελευθέρων με αρχηγούς τον **Νικόλαο Πλαστήρα** (βλ. Κίνημα Πλαστήρα σ. 91 και φιλοβενιζελικά πραξικοπήματα σ. 106) και **Σοφοκλή Βενιζέλο** (δευτερότοκος γιος του Ελ. Βενιζέλου και της Μαρίας Κατελούζου). Μεγάλη επιτυχία της κυβέρνησης αυτής υπήρξε η ένταξη της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ, τον Φεβρουάριο του 1952.
- Στις εκλογές του 1952 ανεβαίνει στην εξουσία το κόμμα του Ελληνικού Συναγερμού υπό τον στρατάρχη **Αλέξανδρο Παπάγο** (βλ. φύλλο εργασίας 26, Η Ελλάδα στον Β΄ ΠΠ και κατάθεση πρώτης προσφυγής της Κύπρου στον ΟΗΕ 1954). Με πρωτοβουλία του υπουργού Συντονισμού Σπύρου Μαρκεζίνη η κυβέρνηση προχώρησε τον επόμενο χρόνο στην υποτίμηση της δραχμής (κατά 100%) και έλαβε μια σειρά οικονομικών μέτρων, τα οποία εγκαινίασαν το πέρασμα στην ανάπτυξη.
- Στις εκλογές του 1955 ανεβαίνει στην εξουσία η Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση του **Κωνσταντίνου Καραμανλή**. Θα μείνει στην εξουσία μέχρι το 1963 και θα οδηγήσει την Ελλάδα σε ραγδαία οικονομική ανάπτυξη, σύνδεσή της με την ΕΟΚ 1961 (η πλήρης ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ θα γίνει το 1981),
- Στις εκλογές του 1963-64 θα ανέβει στην εξουσία το κόμμα της Ένωσης Κέντρου υπό τον **Γεώργιο Παπανδρέου**. Θα ακολουθήσει ο περαιτέρω εκδημοκρατισμός της Ελλάδας και

εκπαιδευτική μεταρρύθμιση (εισαγωγή της δημοτικής και στη Μέση Εκπαίδευση και διδασκαλία αρχαίων κείμενων από μετάφραση).

Προς τη δικτατορία των Συνταγματαρχών

Οι παράγοντες που ευνόησαν την επιβολή της δικτατορίας: α) Η αναζωπύρωση της πολιτικής κρίσης κατά τα έτη 1965-1967, β) η αντισυνταγματική παρέμβαση του βασιλιά Κωνσταντίνου Β΄ και η ανατροπή της κυβέρνησης Γεώργιου Παπανδρέου αλλά και γ) ο σχηματισμός κυβέρνησης από τους «αποστάτες» της Ένωσης Κέντρου θα οδηγήσουν με μαθηματική ακρίβεια στην Δικτατορία των Συνταγματαρχών ή της 21^{ης} Απριλίου (1967-1974).

Οι επιπτώσεις της επιβολής της δικτατορίας υπήρξαν: α) η πλήρης καταπάτηση των δημοκρατικών θεσμών, β) οι εκδιώξεις, βασανισμοί, δολοφονίες, γ) το «πάγωμα» της ευρωπαϊκής πορείας και η διεθνής απομόνωση της Ελλάδας (πλην των ΗΠΑ), δ) η προσπάθεια επιρροής στα εσωτερικά ζητήματα της Κύπρου με αποκορύφωμα το Πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974 στην Κύπρο και κατάληψη του 36,4% του νησιού από την Τουρκία (Τουρκική Εισβολή, 20 Ιουλίου – 16 Αυγούστου 1974).

Εικόνα 1: Φοιτητές έξω από το Πολυτεχνείο

Οι κυριότερες στιγμές του αντιδικτατορικού αγώνα/αίτια πτώσης της Χούντας: α) η πολιτική αντίσταση στο εσωτερικό (Γεώργιος Παπανδρέου, Αλέξανδρος Παναγούλης) και στο εξωτερικό (Κωνσταντίνος Καραμανλής, Ανδρέας Παπανδρέου, Μίκης Θεοδωράκης, Μελίνα Μερκούρη), β) η φοιτητική Εξέγερση του Πολυτεχνείου, 1973, γ) η αντίσταση στην ανατροπή του Μακαρίου στην Κύπρο, δ) η στρατιωτική προσπάθεια του Πολεμικού Ναυτικού για ανατροπή του δικτατορικού καθεστώτος (1973). Τα πιο πάνω γεγονότα αποτελούν και τους κυριότερους παράγοντες της πτώσης της Χούντας. Το τελειωτικό κτύπημα στη δικτατορία, έδωσε το αποτυχημένο πραξικόπημα και η συνεπακόλουθη Τουρκική Εισβολή του 1974.

Εικόνα 2: Ο Μακάριος εξέρχεται του Προεδρικού